

Datum

2019-02-19

Diariernr (åberopas)

Polismyndigheten
Polisregion Stockholm
Lokalpolisområde Globen

Vad händer bland våra unga online?

Den 18:e februari genomförde vi en trygghetsvandring. Vanligtvis trygghetsvandrar polisen och andra aktörer i centrum och på parkvägar för att öka tryggheten i den fysiska miljön.

Denna trygghetsvandring var annorlunda. Jag hade bett lokala fritidsgårdar och fältassistenter att ta med tjejer 13-16 år för att trygghetsvandra på nätet. Vi satt på Polisstationen i Globen. Valet att enbart rikta sig till tjejer beror bland annat på lokala resultat av Stockholmsenkäten avseende tjejers mående och självförtroende.

Vi blev 19 personer; ungdomar, fältassistenter, poliser, lärare, preventionssamordnare och personal från fritidsgårdar. Tillsammans åt vi och pratade om trygghet online och vad som är brottsligt och inte. Vi talade om vad man kan tänka på om man blivit utsatt och hur vi tillsammans kan förebygga brott.

Framförallt fick ungdomarna berätta om vilka sidor och appar som används och vad som händer där. Det var tydligt att ungdomarna har ett stort behov av att berätta vad som händer online. Det var ännu mer tydligt att vuxenvärlden generellt saknas helt i dessa sammanhang, men att det finns ett starkt behov av ökad social kontroll.

Den bild flickorna förmedlade gör gällande att brott på nätet är en del av väldigt många ungdomars vardag och något som sker dygnets alla timmar. Hemmet är på inget sätt en skyddad miljö från dessa brott. Det behöver inte röra sig om s.k. grooming utan kan vara fråga om olaga hot, sexuella ofredanden och mycket annat. Dessutom tar konflikter som har börjat på nätet sig uttryck i misshandel och annat i "verkligheten". Det är lättare att skriva och göra elakheter över nätet än vad det är ansikte mot ansikte, detta var vi alla överens om. I många appar kan man vara anonym, i andra är det mycket vanligt med "fejkkonton". Några av ungdomarna har hittat bild på sig själva på konton som de inte själva startat.

Det så kallade mörkertalet (andelen icke anmälda brott) för denna typ av brottslighet bedöms vara mycket stort. Acceptansen för vad man kan tänkas bli utsatt för utan att anmäla tycks vara hög. Den som inte känner till att en händelse är ett brott kommer inte heller polisanmäla händelsen. Därför tror jag att det är viktigt att vi från samhällets sida benämner händelserna som brott och inte gör omskrivningar såsom "kränkningar" eller "mobbing". Det är också viktigt att dokumentera vad man utsatts för genom en skärmdump eller ett fotografi av konversationer eller annat.

Många av ungdomarna uttryckte en önskan om att föräldrar ska vara mer intresserade och ställa frågor om vad som händer på nätet, de beskriver ett stort glapp mellan de vuxnas och deras egen verklighet. De upplever det som svårt att avstå från att prata med okända personer eftersom vissa appar bygger på det.

Vidare berättade några om hur viktigt det är att det finns andra vuxna än föräldrarna att prata med, till exempel personal på fritidsgårdar eller fällassistenten.

Här sammanfattas ungdomarnas egna ord om vilka appar/sidor som är aktuella just nu, det blir därför lite talspråk:

Instagram.

Mycket sker på låsta konton där man är med. Även om man inte vill se vissa saker så är man med för att inte missa något och för att se att man inte är med på bilder utan att veta om det. Många har fejkkonton från vilka man sprider bilder via taggar. Man hängs ibland ut med bild, namn, ålder och adress. Ibland stämmer inte bilden med namnet. Just nu kan man söka på "exposed" och "shagga" eller "chaggas" men det ändrar sig vartefter konton blir blockade. Det finns även konton som säljer smuggelsprit, de kan heta något med "hink".

Snapchat

Används mest för att skicka bilder till varandra, bilderna brukar raderas när mottagaren har tittat på dem. Chatterna sparas. Ofta är man aktiv i olika grupper, medlemmarna kan se var de andra befinner sig på en karta. Ibland finns det grupper för en hel skolklass.

Vissa ungdomar chattar med någon annan "på fejk" och sedan läggs den chatten ut för andra att titta på. Det kan röra sig om att man skriver "du är fin" eller liknande och får den utsatte att berätta om känslor.

Därefter läggs chatten ut till allmän beskådan. Den som skriver kan också vara en annan en den säger sig vara.

Om mottagaren gör en skärmdump (tar en bild av sin skärm) så blir de andra i en chatt informerade om det. Det finns dock en nyare app där detta inte syns.

Tellonym.

En anonymitetsapp som kan länkas till Instagram och Snapchat. Man kan ställa frågor och prata utan att berätta vem man är. Lite som Ask.fm var förut.

Sahara

Liknar Telonym men används inte lika mycket längre.

TikTok

Användare lägger upp videos, det kan vara musikvideos eller filmer som visar när man gör något roligt. Man kan gilla, dela och kommentera varandras videos. Vanligt med rasistiska kommentarer och personangrepp gällande utseende och annat.

Yubo

Hette tidigare Yellow. Den är som dejtingappen Tinder fast för barn från 13 år och uppåt. Obegränsat antal personer kan se din profil, man kan livestreama; visa video i realtid. Man "swajpar" höger eller vänster beroende på hur den andra personen ser ut på sin profilmBild. Om båda anger intresse för att fortsätta kommunicera kan man bli vänner på Instagram eller Snapchat. Det är mycket vanligt med fejkkonton, bakom många konton står vuxna män som anger att de är yngre.

Badoo

Dejtingapp, liknar Tinder. Man swajpar och får matchning.

Azar

En "chatroulette" där man kan prata med personer från hela världen genom videosamtal. Man anger vilka språk man talar och får olika träffar.

Jodel

Man kan lägga upp bilder, filmer och korta texter. Alla är anonyma och det behövs ingen egen profil. Man ser vad folk i närheten lägger upp sedan röstar man på inläggen.

Houseparty

Videosamtal med upp till åtta deltagare, det är som att man är hemma hos varandra fast man inte är det. Ett sådant samtal kallas för ett rum. Det går att låsa rummet, då får andra som vill vara med "vinka" för att bli insläppta. Oftast vet man vilka det är som är med i rummet eftersom man ser varandras ansikten. Det finns dock personer som inte visar sina ansikten.

Facebook, Ask.fm, KIK, Twitter, Viber, WhatsApp

Dessa appar är "döda".

Övrigt

Så kallade dickpics tycks vara vanligt förekommande; pojkar fotograferar sina könsorgan och skickar ut till många på exempelvis snapchat. Ungdomarna anger att det är en del av vardagen att få sådana bilder då och då.

Avslutningsvis

Jag känner inte till att det tidigare har gjorts någon trygghetsvandring online, detta blev lite av en pilot.

Det var länge sedan jag fick lära mig så mycket nytt och viktigt på så kort tid, allt tack vare ungdomarnas och de medföljande vuxnas fantastiska engagemang.

För mig blev det otroligt tydligt hur stor denna fråga är och hur utsatt man är som tonåring på nätet 2019. Ungdomarnas information är helt klart en färskvara och jag hoppas få återkomma med nya online-vandringar årligen i någon form.

Min personliga bedömning är att det kommer vara svårt att få apputvecklarna och de som ansvarar för diverse hemsidor att ta moraliskt ansvar för utvecklingen. Vi vuxna som finns kring dessa ungdomar måste således ta ett ökat ansvar genom dialog med de unga och ökad kontroll.

Hampus Johannesson
Kommunpolis